

до зачитування теоретичних положень одним студентом, яка може займати більшу частину часу (оскільки вимоги до обсягу реферату — це 15—20 сторінок тексту).

У цей час інші студенти — пасивно слухають (а як відомо, така методика є найнеефективнішою, бо під час слухання людина найгірше сприймає інформацію, максимально можливий обсяг засвоєння матеріалу при такій роботі — 10—15 %). Більшість студентів дуже негативно ставляться до такої роботи, бо це не дає можливості кожному реалізувати себе на занятті і за семінар викладач може поставити оцінки за роботу лише одному або двом студентам.

Чи потрібно за таких умов відмовитися від такого виду самостійної роботи? На нашу думку, працювати з теоретичним матеріалом, займатися пошуковою, дослідницькою роботою студенти повинні обов'язково. Вчитися письмово, реферативно викладати інформацію також. Але необхідно активізувати процес реалізації та обговорення цих досліджень. Це можна зробити замінивши пасивне слухання інформації на семінарі — активним. Ми відносимо до такого виду самостійної роботи студентів на семінарі вміння під час обговорення інформації поставити питання різного типу до виступаючого (на уточнення, на доповнення, питання дискусійного характеру). Ці питання кожен студент формулює обов'язково в письмовому вигляді, а потім усно озвучує. Крім того, пропонується в письмовому вигляді викласти резюме (висновок) до прослуханої доповіді, визначити головну проблему, провідну ідею. Таким чином, кожен студент приймає участь в обговоренні і фіксує свою роботу у робочому зошиті. За цю роботу він має можливість також отримати певну суму балів. Такий підхід змушує студентів «активно» уважно слухати, робить їх співавторами, співучасниками, привчає їх виділяти основну і другорядну інформацію, бачити проблеми, формулювати питання.

Д. О. Барабась, А. В. Вакуленко

канд. екон. наук, доценти, кафедра менеджменту

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАННЯ БАКАЛАВРІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ

Підвищення вимог роботодавців щодо навичок і вмінь майбутніх працівників вимагає пошуку нових і вдосконалення існуючих методів навчання. Поглиблення практичної складової під-

готовки управлінських кадрів по кафедрі менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана протягом останніх років відбувається на основі поширення застосування кейс-методу; проведення циклу занять поза межами університету на вітчизняних підприємствах при вивченні дисциплін «Операційний менеджмент», «Управління конкурентоспроможністю підприємства» та «Управління якістю»; здійснення студентами проблемно-орієнтованих наукових і прикладних досліджень; підготовки колективних і індивідуальних презентацій результатів останніх на заняттях; розробки проектів операційних систем тощо.

Для вирішення задачі індивідуалізації навчального процесу з орієнтацією на вимоги бізнесу і конкретного студента, викладачами кафедри активно застосовується така форма творчих завдань, як написання кейсів за матеріалами українських підприємств.

Таке завдання здійснюється, як правило, групою (3—5) студентів, які на основі власного досвіду та знань про вітчизняні компанії, а також за допомогою пошуку інформації в мережі Інтернет та періодичних виданнях, стисло характеризують проблемну ситуацію, що дійсно склалась на підприємстві, пропонують завдання до кейсу та власні варіанти їх виконання. Слід підкреслити, що студенти власними зусиллями ідентифікують проблему, проводять її діагноз та надають рекомендації по її усуненню за різних умов реалізації можливих альтернатив. Для якісного виконання поставленого завдання студентам пропонується перелік вимог, яким має відповідати якісний кейс. Серед них слід відзначити наступні:

- інформація повинна бути викладена чітко, лаконічно, послідовно, але у тексті кейсу краще не уміщувати ні аналізу, ні висновків, ні можливих альтернатив, лише факти та події, викладені у хронологічній послідовності (обсяг — 3—5 стор.);

- у тексті кейсу обов'язково повинна простежуватись проблемна ситуація (що може бути явною, а може носити прихований характер, коли проблему треба ідентифікувати);

- інформація у кейсі повинна стосуватися подій, які відбувалися протягом останніх трьох років;

- у кейсі має бути представлено достатню кількість об'єктивної інформації для аналізу проблемної ситуації та багатоваріантного її вирішення в межах дискусії;

- бажана наявність у кейсі головного персонажу (персонажів), які повинні прийняти критично важливе управлінське рішення та від особи яких можливо викладати матеріал;

— у процесі підготовки кейсу необхідно орієнтуватись на теоретичні моделі, концепції та підходи, які розглядалися на лекціях з конкретної дисципліни, в межах засвоєння якої готується ситуаційне завдання або кейс;

— кількість запитань повинна бути не меншою 5 і на кожне з них необхідно надати щонайменше коротку відповідь (ще краще — вичерпну відповідь, підкріплену ретельним обґрунтуванням і розрахунками).

Підготовка такого комплексного завдання підвищеної складності, як кейс, сприяє формуванню у студентів поглиблених теоретичних знань та практичних навичок щодо пошуку та відбору з широкого масиву інформації необхідних даних, узагальнення потрібної управлінської інформації, конкретизації проблеми та вибору адекватних інструментів її розв'язання, аргументування власних пропозицій на основі логічних узагальнень та ґрунтовних розрахунків тощо.

З. П. Бараник, канд. екон. наук, доц.,
кафедра статистики

НЕОБХІДНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПИТАНЬ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

Одним із головних стратегічних завдань подальшого розвитку економіки країни є ефективне функціонування ринку праці. Наукові дослідження функціонування ринку праці, перш за все, повинні передбачити його особливості, стан, етапи його функціонування, які мають надзвичайно важливе значення для розвитку економіки країни.

Функціонування ринку праці напряму зв'язано з економічним зростанням, зростанням приватних та державних інвестицій, розвитком малого й середнього бізнесу, які являються запорукою створення нових робочих місць. Проте недопущення значного зменшення чисельності зайнятих, реальне скорочення безробіття потребують розробки і практичного втілення принципово нових підходів до функціонування ринку праці, структурної модернізації ринку праці, підвищення його гнучкості, мобільності робочої сили. Ефективне функціонування ринку праці забезпечить стабілізацію ситуації з існуючим дисбалансом між попитом на кваліфіковану робочу